

Artsdatabanken
Høgskoleringen 9
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 29.01.2016
Vår referanse: 15/67192 - 3
Deres dato: 02.12.2015
Deres referanse: 2015/16423

Landbruksdirektoratets innspill til vurderingsmetode av fremmede arter

Landbruksdirektoratet viser til brev av 2.12.2015, der Artsdatabanken ber om innspill til vurderingsmetode av fremmede arter, presentert i *Veileder fremmede arter 2017: risikovurdering av økologisk påvirkning*. Artsdatabanken skal i løpet av 2016/17 gjennomføre en ny risikovurdering av fremmede arters økologiske påvirkning på norsk natur, og dette arbeidet vil lede frem til en revidert fremmedarts- og svarteliste i 2017. Landbruksdirektoratet, som sektormyndighet for jord-og skogbruk, gir dette innspillet med bakgrunn i produksjonsarter og -areal.

Landbruksdirektoratet er positive til at det vektlegges kvantitative risikovurderinger og etterprøvbarehet i *Veileder for fremmede arter 2017*. For å sikre etterprøvbarehet og harmonisering mot eksisterende forvaltning, bør produksjonsarter og produksjonsareal tydelig defineres og avklares i veilederen. Disse definisjonene må også avklares mot begrepet «tilsikta antropogen transport». På grunn av ønsket om å gå over til ekspansjonshastighet som mål på spredning, er denne avklaringen spesielt viktig. Begrepet tilsikta antropogen transport kan etter metodikken ikke innebefatte flytting av produksjonsarter til produksjonsarealer. Vi mener det er for tidlig å gå videre med begrepet «regionalt fremmede arter», ettersom metodikk, kunnskaps- og datagrunnlag for begrepet fremstår som uferdig. Her vurderer vi det som tilstrekkelig at regionale forskjeller blir synliggjort i risikovurderingene av artene, der det er relevant.

Landbruksdirektoratets generelle merknader

Veileder fremmede arter 2017 skal hjelpe ekspertgruppene i arbeidet med risikovurderinger, og inneholder bakgrunnsinformasjon, definisjoner og beskrivelse av metodikk og trinnene i vurderingsprosessen. Landbruksdirektoratet vurderer det, i likhet med dere, at veilederen noe uferdig. Enkelte deler er oversiktlige og informative, mens det gjenstår arbeid for å få andre deler av veilederen like god. Dette gjelder eksempelvis kap. 5 Risikovurdering, som er et viktig kapittel i veilederen. Det er dermed nyttig og nødvendig at innholdet her fremstår som mer tydelig. Videre bør veilederen gjennomgås med tanke på

begrepsbruk, ettersom noen begrep brukes ulikt i forskjellige deler av veilederen. Se eksempelet fra kap. 9 Appendiks I under vårt innspill til det nye B-kriteriet.

Vi peker på at det kan være en fordel om arbeidet med fremmede arter i Norge samkjøres og harmoniseres med naboland som Sverige, og i større grad tilpasses internasjonale systemer som NOBANIS.

Vi er positive til at det er vektlagt kvantitative risikovurderinger i (videre)utviklingen av kriteriesettet for økologisk risikovurdering av fremmede arter, samt fremhevingen av etterprøvnbarhet i vurderingene av arter. Vi mener dette er et viktig punkt for Fremmedarts- og svartelista som grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold. Med tanke på tilgjengelige ressurser og behov i forvaltninga i Norge, mener vi det kan være hensiktsmessig å i større grad fokusere på fremmede skadelige arter (invasive species), slik det gjøres internasjonalt. Dette mener vi er i tråd med de internasjonale forpliktelsene som hviler på Norge, håndheving av nasjonalt regelverk, og selve formålet med Fremmedarts- og svartelista.

Utkast til veileder innbefatter kunnskap og forskning, men vi stiller spørsmål ved om en del nyere forskning er hensyntatt i veilederen. Et eksempel innen teorien for beregning av spredningspotensiale, er NIBIOs forskning i MiS-prosjektet. For å forbedre metodikken for risikoberegninger foreslår vi at det implementeres informasjon fra etablerte overvåkings-systemer, som eksempelvis data fra Landskogtakseringen.

Regionalt fremmede arter

I veilederen defineres en art som fremmed dersom den ikke var etablert i Norge før 1800, og at arten bare skal regnes som fremmed for Norge hvis den har kryssa landegrensene eller Norske- eller Barentshavet. Videre presenteres det et nytt begrep, «regionalt fremmede arter», der en skal se bort fra den opprinnelige definisjonen om hva en fremmed art er, og bytte ut «Norge» med «landsdelen som er under vurdering».

Landbruksdirektoratet ser behov for konkretisering og ytterligere definisjon av hva en region er, som grunnlag for å vurdere om arten sprer seg til nye regioner. Her vil «en region» også skille seg fra art til art.

Vi stiller spørsmål ved at definisjonen av regionalt fremmede arter avviker fra selve definisjonen på en fremmed art. Det fremkommer ikke i hvilke tilfeller slike arter skal risikovurderes. Videre fremkommer det ikke i utkastet til veileder, men vi stiller spørsmålstegn ved metodikk, kunnskaps- og datagrunnlag for å introdusere begrepet regionalt fremmede arter på nåværende tidspunkt. Ettersom dette begrepet for oss fremstår som uferdig, mener vi det er tilstrekkelig om regionale forskjeller blir synliggjort i risikovurderingene av artene, der det er relevant. Erfaringer fra dette vil gi nyttig kunnskap og oversikt til et ev. videre arbeid med begrepet, som også bør harmoniseres med arbeid og system i naboland som Sverige.

Landbruksdirektoratets innspill til Artsdatabankens spørsmål

I høringsbrevet ba dere primært om innspill på spørsmålene under. Dere finner våre kommentar under hvert spørsmål:

1) Er definisjonene og avgrensningene presise nok og formålstjenlige?

Som nevnt over ser vi behov for ytterligere presiseringer og klargjøringer av definisjoner og avgrensninger, som for eksempel «regionalt fremmede arter». Videre er det viktig for Landbruksdirektoratet at «produksjonsarter» og «produksjonsareal» får tydeligere presiseringer, spesielt ettersom dette er begrep som er knyttet til forvaltning gjennom

regelverk. Ved å bearbeide definisjonene og avgrensningene ytterligere sikrer man etterprøvbarehet i risikovurderingene, samtidig som man setter tydelige faglige rammer for ekspertenes skjønnsrom.

2) Er det innspill til det reviderte kriteriesettet, spesielt det nye B-kriteriet?

Vi peker på at det kan være ryddig å beskrive og definere de ulike kriteriene helt innledningsvis i veilederen. Under B-kriteriet introduseres begrepet «ekspansjonshastighet» som en ny metode for vurdering av spredningsrisiko. «Eksponering» defineres her som *økninga i antall forekomster*, og «forekomst» defineres som *en kolonisert 2 x 2 km-rute*. Under kapittel 2.6.3 er «forekomst» derimot definert slik: *rutecelle på 2 km x 2 km som arten lever i og som er vesentlig for artens overlevelse og reproduksjon*. Forståelsen av de to definisjonene avhenger dermed av hvordan begrepet «kolonisert» er definert. I kapittel 7 Ordforklaringer, er «kolonisert» definert slik: *bebodd av arten; inneholde minst en forekomst av arten*.

Det er avgjørende at dette kapitlet, som inneholder nye definisjoner, konkretiseres og tydeliggjøres ytterligere, slik at den umiddelbare forståelsen av begrepene blir entydig. I følge metodikken bør ikke begrepet «tilsikta antropogen transport» innebefatte flytting av produksjonsarter til produksjonsarealer.

3) Kan naturtyper håndteres på en annen og bedre måte?

Natur i Norge versjon 2 (NiN 2.0) skal ifølge veilederen brukes som aktuell støtteinformasjon for risikovurderingen av fremmede arter i Norge. Dersom risikovurderingen skal baseres på NiN 2.0, mener vi at dette må bearbeides ytterligere med en praktisk tilnæringsmåte i veilederen, ettersom NiN 2.0 ikke er klar for iverksetting enda.

4) Dekker den planlagte synliggjøringen av regionale forskjeller informasjonsbehovet?

Det står i kap. 5.0 at: *det er opp til ekspertene å vurdere om variasjonen i artens egenskaper er stor nok til å rettferdiggjøre en separat vurdering for ulike regioner. Pekepinnen som bør brukes, er om arten ville ha fått ulike risikokategorier (NK/LO/PH/HI/SE) i ulike deler av utbredelsesarealet sitt*.

Med tanke på etterprøvbarehet, mener vi at denne pekepinnen åpner for et for stort skjønnsrom. Vi foreslår at dette begrenses til risikokategoriene PH/HI/SE. Videre understreker vi viktigheten av at regionale forskjeller i artenes risikovurdering er godt belyst, og at denne type informasjon må være lett tilgjengelig for forvaltningen. Vi mener regionale forskjeller bør fremkomme tydeligere i FremmedArtsBasen enn som tilleggsinformasjon, slik det foreslås i utkast til veileder.

5) Kan usikkerheten håndteres eller synliggjøres på andre og bedre måter?

I NOBANIS er usikkerhet systematisert på en annen måte enn i Norge, da tilnærmingen i Norge er svært teoretisk. Vi mener det hadde vært ryddig å harmonisere usikkerheten mer med internasjonale system og metoder.

Avsluttende kommentarer – videre arbeid

Ettersom veilederen fremstår som uferdig på vårt fagområde, ønsker Landbruksdirektoratet å bidra i den videre faglige prosessen med veilederen gjennom dialog med Artsdatabanken. Vi kan bidra i det videre arbeidet med mer konkrete innspill til tekst og metode enn det vi har funnet relevant å gjøre i innspillet til veileder og metodikk i denne omgang. Dette gjelder særlig produksjonsarter og -areal.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Berit Haga Vikanes
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Artsdatabanken